

İçişleri Bakanlığı Hizmet Binasının İnşası

Jansen 1928 yılında uluslararası Ankara İmar Planı yarışmasıyla birinciliği kazandıktan sonra, alınan en önemli kararlardan biri, “eski şehrin korunması” ve “yeni şehrin planlanması”dır. “Yenişehir”; Cumhuriyet fikrinin ve uluslararası düzeyde Atatürk’ün yeni bir Başkent oluşturma olgusunun en önemli göstergelerinden biridir.

Yenişehir, ağırlıklı olarak Ulus’tan Çankaya’ya doğru açılan Atatürk Bulvarı üzerinde yerleşen ve Cumhuriyet’in ideallerini simgeleyen kamu, eğitim, sağlık, finans yapıları ve diğerleri ile binlerce yıllık Eski Ankara’nın terk edilerek yeni bir “kent kimliği” yaratılması düşüncesine dayanmaktadır.

1930’larda Türkiye, Nazilerden kaçan Avrupalı aydınları, üniversitelerini ve uzmanlık alanlarını inşa etmek amacıyla misafir etti. Türk

mimarların kabiliyet açısından bir eksiği olmasa da, mimaride bilhassa Orta Avrupa’dan ülkeye akın eden mimarlardan faydalanıldı.

1930’ların Ankara’sı modernliğin, ulus inşası ve devlet iktidarıyla tarihsel ittifakının ilk tezahürlerinden biri oldu. 1920’lerin Osmanlı’dan etkilenen “Birinci Ulusal Mimarlık” üslubu daha o zamanlarda Ankara’yı ve diğer şehirleri zarif binalarla donatmıştı. Ne var ki, 1929 ekonomik bunalımı ve tek parti yönetiminin sağlamlaşmasıyla birlikte Birinci Ulusal Mimarlık (Yeni Osmanlılık) üslubu terkedildi ve Türkiye’nin dönüşümünü ifade etmek için Avrupa modernizminin süssüz “küçük” formlarını kullanan bir “yeni mimari” ortaya çıktı. Ankara’nın kent dokusu kalıcı biçimde bu üsluptan etkilendi. Özellikle TBMM ve Bakanlıklar semti bu tip, büyük projeler

tarafından şekillendirildi (Findley, 2014: 259).

Bu bağlamda Dâhiliye Vekâleti binası, Devlet Mahallesinde, Prof. Cl. Holzmeister’in çizdiği projeyle yaptırılan en büyük vekâlet binasıdır. Bina’nın arka cephesine katılan sağlı sollu iki kanadın birinde Jandarma Umum Kumandanlığı, ötekinde ise Emniyet Umum Müdürlüğü teşkilatı yer alır. “Ankara şehrine bakan geniş ön cephe, hep kolonlar üzerine oturtulmuş rahat dairelerdir. Bu cephenin birinci katı tamamiyle vekil apartmanı halindedir” (Uran, 2007: 320).

Bina Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya’nın hususi gayreti ile meydana gelmiştir. Hatta binanın yapılmasında vilayet hususi idare ödenekleri kullanılmıştır. Bu amaçla, 20 Aralık 1931 tarihinde Dâhiliye Vekili tarafından gönderilen bir tamim ile yapılması

planlanan Dâhiliye Vekâleti binası için umumi bütçeden tahsisat ayrılamaması sebebiyle her vilayet tarafından “umumi varidatı yekûnunun %5”i oranında ödenek ayrılması ve Ankara vilayeti emrine gönderilmesi istenilmektedir¹.

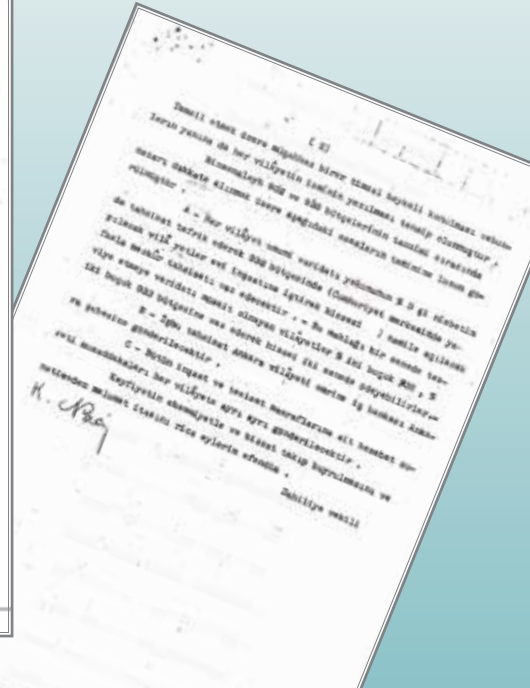
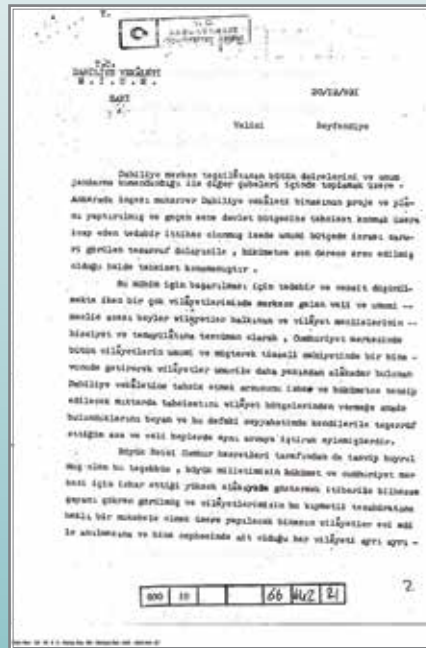
Uran, Vekâlet Binası yapılmasını şöyle açıklamaktadır: “Diğer vekâlet binaları için Maliye’den lüzumlu tahsisat ayrıldığı ve o binalar, ayrılan bu tahsisatlarla inşa edildiği halde Dâhiliye Vekâleti binası – galiba inşa da serbest kalınmış olmak için – her vilayet hususi idaresi bütçesinden vekâletçe ayrıtılan tahsisatlarla yaptırılmıştı. Vilayetlerin kanun dışında sağladıkları bu gelirlere karşılık da binanın adına ‘Vilayetler Evi’ denilmiş ve binanın iç avlusuna böyle bir de abide dikilmişti” (Uran, 2007: 321).

1930 yılındaki bir yazışma dosyasından, Uran’ın inşa da serbest kalmak için vilayetlerden tahsisat ayrılması yoluna gidildiği yönündeki düşüncesinin doğru olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yapılması planlanan vekâlet binası konusunda 1930 yılında Maliye Vekâleti ile yazışma yapıldığı ve konu ile ilgili Başvekâletin bilgilendirildiği görülmektedir.²

29 Mart 1930 tarih ve 605 sayılı Dâhiliye Vekâletinden Maliye

Vekâletine yazılan yazıda yapılması planlanan binada ihtiyaç duyulan mekânlar belirtilmekte ve hazine tahsis edilecek ödeneğin miktarının önemine dikkat çekilmektedir. Ayrıca mevcut binanın “çalışılmayacak ve oturulamayacak” bir hale geldiği, birimlerin birbirinden uzak ve ayrı yerlerde bulunduğu bahis konusu edilmiştir. “Dağınıklık ve sıkışıklık” sebebiyle zor durumda kalındığından 1930 yılı içinde yeni binanın temellerinin atılmış olmasını bekledikleri ifade edilmektedir. 10 Nisan 1930 tarih ve 673 sayılı yazı ile Maliye Vekâletine gönderilen yazı, önemine binaen Başvekâlete de bildirilmiştir.

Binanın iç avlusuna bakan mermer levhalarındaki yazılara göre, müteahhitliğini A. Nuri Demirağ’ın üstlendiği bina 1935 yılında tamamlanmıştır. Daha sonra bina giderek, Dâhiliye Vekâleti adını almıştır. Ancak binanın finansmanı için kullanılan yöntem, 1940’larda Dâhiliye Vekili olarak görev yapan Uran’ın binanın “inşa şekli, özel idare kaynaklarının - hatta vekâlet emriyle dahi - kötüye kullanıldığının abideleşmiş bir misali olarak kalmıştır” şeklinde şiddetli eleştirilerinden kurtulamamıştır (Uran, 2007: 321).

Kaynak : Çapar, S. (2015) “1930-1946 Döneminde Dahiliye Vekaleti”, içinde T. C. İçişleri Bakanlığı Tarihi (1920-2014), Ed.: M. Çelik , Ankara: TİAV Yayınları.